

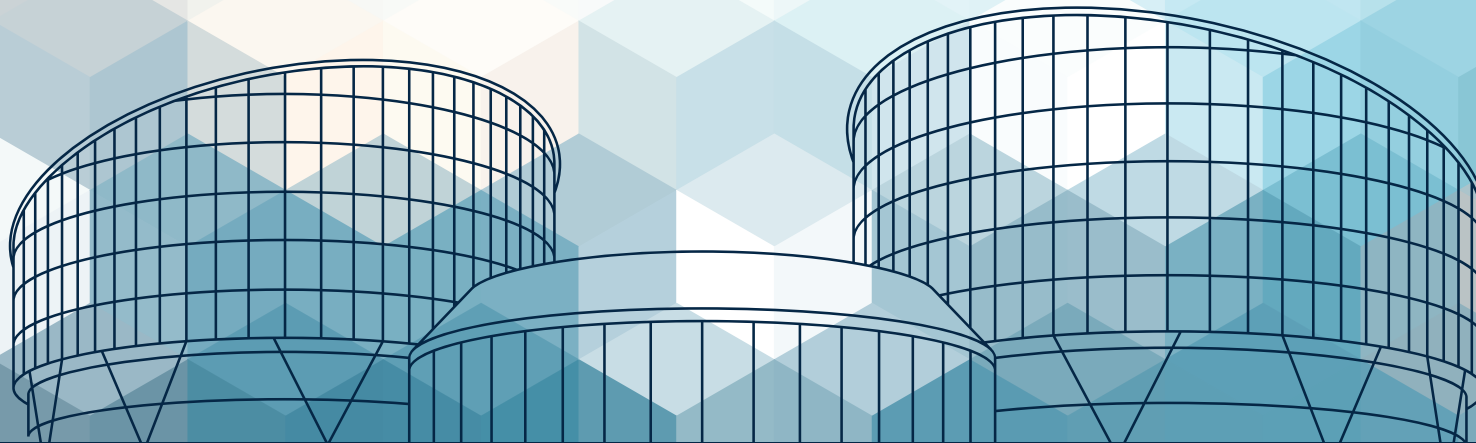
Пројекат финансира
Европска унија

 ПРАВОСУДНА
АКАДЕМИЈА

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
МИНИСТАРСТВО
ПРАВДЕ

Бочајн против Украјине

Изјава о ограничењу одговорности. Ова публикација је израђена уз помоћ Европске уније. Садржај ове публикације искључива је одговорност пројекта „Подршка Европске уније Правосудној академији“ и ни у ком случају не одражава ставове Европске уније.

АНАЛИЗА ПРЕСУДЕ

Очигледне грешке у схватању домаћих судова представљају повреду права на правично суђење
(повреда члана 6 Конвенције)

Бочајн против Украјине (бр. 2)¹

ПРЕДСТАВКА БР. 22251/08, ПРЕСУДА ВЕЛИКОГ ВЕЋА ОД 05.02.2015.

¹ *Bochan v. Ukraine (no. 2)*.

СЕНТЕНЦА:

Јемства садржана у члану 6 Конвенције примењују се по правилу и на поступке које странке покрећу захтевајући ново разматрање случаја након што је Европски суд у пресуди утврдио постојање повреде Конвенције током ранијег поступка.

Крајња арбитрарност судских одлука или постојање очигледних грешака у схватању домаћих судова које доводе до ускраћивања правде представљају случајеве у којима Европски суд може да се упусти у оцењивање чињеничних и правних закључака националних судова како би обезбедио остваривање гаранција садржаних у члану 6 Конвенције.

ЧИЊЕНИЧНИ ОПИС:

Подноситељка представке се, по први пут, обратила Европском суду истичући повреду права на правично суђење и права на неометано уживање своје имовине поводом спора који је имала у погледу дела својине на кући са другим лицем. У пресуди од 3. августа 2007. године, Суд је утврдио повреду права подносиоце на правично суђење. Према речима Европског суда, повреда је наступила како због начина на који је Врховни суд предмет подносиоце доделио суду друге месне надлежности, тако и због недостатака у самом образложењу дате одлуке. У тој пресуди, Суд је истакао да подносиоца на основу украјинског права има могућност да захтева преиспитивање правноснажно окончаног поступка пред домаћим судовима због утврђене повреде Конвенције на основу тзв. „жалбе у светлу ванредних околности“ која представља посеб-

2 В. пресуду *Бочајн против Украјине (Bochan v. Ukraine)*, бр. 7577/02, од 03.05.2007.

ни ванредни правни лек у украјинском праву.³ Међутим, Врховни суд Украјине одбио је дати захтев подносиоце а своју одлуку образложио је на начин који није у складу са закључцима из горенаведене пресуде Европског суда. Подносиоца је, након тога, поднела нови захтев у којем је истакла да се одлука Врховног суда заснива на погрешном тумачењу пресуде Европског суда. Њен захтев је био одбачен.

НАЧЕЛА ЕВРОПСКОГ СУДА:

Члан 46 Конвенције обавезује државе да се повинују правоснажној пресуди Европског суда у сваком предмету у коме су странке. Надзор над извршењем пресуде Европског суда не спроводи Европски суд, већ Комитет министара. Стога се, пре свега, поставља питање да ли Суд може да одлучује о представци која се односи на неки ранији предмет пред Европским судом или је реч о питању које треба да се размотри пред Комитетом министара.

Пресуда у којој Суд утврди повреду Конвенције намеће туженој држави обавезу да изабере опште и појединачне мере које ће да спроведе у домаћем правном систему како би окончала утврђену повреду и у највећој могућој мери ублажила последице наступеле повреде по подносиоца. Међутим, Суд у пресудама, по правилу, не наводи које су то мере. Ипак, изузетно Суд може у пресуди да назначи мере које треба да се предузму ради извршења пресуде. У предузимању мера извршења пресуда Суда могу да се појаве питања која нису била разматрана у самој пресуди.

3 Српско право у саобразној ситуацији предвиђа предлог за понављање поступка као ванредни правни лек.

Пресуда у којој Суд утврди повреду Конвенције намеће туженој држави обавезу да изабере опште и појединачне мере које ће да спроведе у домаћем правном систему како би окончала утврђену повреду и у највећој могућој мери ублажила последице наступеле повреде по подносиоца. Међутим, Суд у пресудама, по правилу, не наводи које су то мере. Ипак, изузетно Суд може у пресуди да назначи мере које треба да се предузму ради извршења пресуде. У предузимању мера извршења пресуда Суда могу да се појаве питања која нису била разматрана у самој пресуди.

У том смислу, Суд је истакао да надлежност Комитета министара не спречава Суд да размотри нову представку која се односи на мере које је тужена држава предузела током извршења пресуде Суда, под условом да нова представка садржи нове релевантне информације о питањима о којима Суд није одлучио у ранијој пресуди.

Што се тиче применљивости члана 6 Конвенције у његовом грађанскоправном делу на поступке покренуте по ванредним правним лековима којима се тражи поново разматрање правоснажно окончаног поступка, Суд је истакао да Конвенција не гарантује право на поновно разматрање већ решеног предмета. Међутим, ако поменут ванредни правни лек доводи до поновног преиспитивања правоснажно окончаног поступка, члан 6 примењује се и на поступак преиспитивања.

Дакле, поступак поводом захтева странке за поновним преиспитивањем предмета мора да задовољи све услове који произлазе из члана 6 Конвенције, па тако и да буде лишен сваке произвољности. Притом, Суд, по правилу, неће да се упушта у оцену закључака националних судова тужене државе у погледу чињеничних и правних питања⁴, осим када су они веома произвољни⁵ или представљају очигледну грешку (тј. грешку коју ни један суд који разумно поступа не би учинио⁶) која доводи до „ускраћивања правде“⁷.

ПРИМЕНА НАЧЕЛА НА ЧИЊЕНИЦЕ КОНКРЕТНОГ ПРЕДМЕТА:

Суд је, пре свега, истакао да нова представка подносиоцељке истиче потпуно нови приговор који се не односи на исход ранијег парничног поступка поводом којег је тражено преиспитивање, већ на правичност тог другог поступка који се, дакле, разликује од ранијег правоснажно окончаног поступка о којем је Суд одлучивао у својој пресуди из 2007. године. Према томе, подносиоцељка није приговарала начину извршења пресуде Суда из 2007. године, већ је реч о сасвим новом приговору неправичности поступка који је уследио након пресуде Суда из 2007. године. Стога је Суд надлежан за разматрање те притужбе.

4 В. анализу пресуде *Гарсија Руиз против Шпаније (Garcia Ruiz v. Spain)*, бр. 30544/96, од 21.01.1999.

5 В. пресуду *Хамидов против Русије (Khamidov v. Russia)*, бр. 72118/01, од 15.11.2007.

6 В. пресуду *Дулоранс против Француске (Dulaurans v. France)*, бр. 34553/97, од 21.03.2000.

7 В. пресуду *Анђелковић против Србије (Andelković v. Serbia)*, бр. 1401/08, од 09.07.2013.

Будући да је национално законодавство тужене државе омогућило подношење захтева за поновно преиспитивање предмета (тзв. „жалбу у светлу ванредних околности“) након што је пресудом Европског суда утврђено да је ранији, правноснажно окончан поступак био мањкав, поступак у којем се тражи поновно преиспитивање предмета може да се сматра својеврсним „продужетком“ ранијег поступка. Осим тога, због сличности између поступка у којем се одлучује о захтеву за поновно преиспитивање предмета и других ванредних правних лекова које превиђа домаћи правни систем, а на које су јемства члана 6 примењива, логично је да се закључи да су иста јемства примењива и у самом поступку у којем странка тражи поновно преиспитивање предмета након пресуде Европског суда.

Испитујући навод подносиоце о томе да су јој у поступку поводом захтева за поновно преиспитивање њеног предмета повређена права из члана 6 Конвенције, Европски суд је утврдио да је Врховни суд Украјине очигледно потпуно погрешно протумачио пресуду тог Суда из 2007. године, при чему та грешка не представља „другачије тумачење одређеног правног текста“. Напротив, према схватању Суда та је одлука била „веома произвољна“ и представљала је „ускраћивање правде“.

Због наведених околности Суд је утврдио не само повреду члана 6 Конвенције, већ и повреду члана 1 Протокола број 1 уз Конвенцију.

ПОСЛЕДИЦЕ УТВРЂЕНЕ ПОВРЕДЕ:

Због природе предмета Суд је сматрао како није прикладно да испитује да ли је ново разматрање предмета подносиоце у погледу њене имовине пред домаћим судовима још увек могуће (због протекла времена, примене начела *res iudicata*, захтева правне сигурности, као и са тим повезаних права трећих лица). Међутим, будући да то истовремено значи да не постоји никаква могућност отклањања последица утврђене повреде за подносиоце, Суд је подносиоце досудио правично задовољење у износу од 10.000 евра.

КОМЕНТАР:

Пресуда *Бочајн против Украјине (бр. 2)* интересантна је са аспекта поступања домаћих судова након што Европски суд у неком предмету утврди повреду Конвенције која по домаћем праву може да доведе до поновног преиспитивања истог предмета.

Питања која су обрађена у пресуди *Бочајн (бр. 2)* могу да се појаве и пред домаћим судовима имајући у виду да члан 426 Закона о парничном поступку Републике Србије предвиђа могућност понављања парничног поступка, између осталог, и у случајевима када странка стекне могућност да употреби одлуку Европског суда за људска права којом је утврђена повреда људског права, а то је могло да буде од утицаја на доношење повољније одлуке. Због тога је важно да судије имају на уму да у поступку у којем се одлучује о предлогу странке за понављање правноснажно окончаног поступка морају да буду поштована сва јемства садржана у члану 6 Конвенције.

ПОДРШКА ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ ПРАВОСУДНОЈ АКАДЕМИЈИ
Теразије 8/1, 11000 Београд, Србија

Т: +381 11 3023 866

Ф: +381 11 3023 877

info@jap.rs

**BRITISH
COUNCIL**

Пројекат спроводи конзорцијум
који предводи British Council